

Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

κτυπά για τους εθνάρχες της

Αθηναϊκή πρωινή εφημερίδα πληροφορήσε τη Θεσσαλονίκη ότι "ένας νέος γύρος αντιπαράθεσεων έχει ανοίξει τους τελευταίους μήνες στη Θεσσαλονίκη" επειδή "αντέδρασε η τοπική αρχιτεκτονική κοινότητα" στις σωρευτικά αρμόδιες αιρετές αρχές του Δήμου και στις κρατικές υπηρεσίες, που δικαιοματικά απεφάσισαν να τοποθετηθεί στον άξονα της οδού Αριστοτέλους ο ανδριάντας του Κωνσταντίνου Γ. Καραμανλή.

Με απαξιωτικούς χαρακτηρισμούς και ασύστατες πληροφορίες το δημοσίευμα προσβάλλει τη Θεσσαλονίκη, την ιστορική αλήθεια, την κοινή νοημοσύνη και τον Μεγάλο Αναμορφωτή.

Του ΝΙΚΟΥ ΜΕΡΤΖΟΥ*

Η φίλη κ. Αλέκα Καραδήμου-Γερολύμπου, καθηγήτρια Πολυεθοδμίας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Α.Π.Θ., γράφει

ότι "μια σημαντική ομάδα διανοουμένων πολιτικών (Βενιζέλου-Παπαναστασίου) δημιούργησαν την πλατεία Αριστοτέλους (...) ενώ ο Κ. Καραμανλής, που ίσως κάποτε κερδίσει την ευρύτερη αποδοχή που απολαμβάνει ο Ελ. Βενιζέλος, συνέδεσε το όνομά του με την "πολυκατοικοποίηση", την "τσιμεντοποίηση" και την αντιπαροχή. Ως αρχιτέκτων, όμως, δεν απαντά σε εύλογα ερωτήματα. Ποια είναι, πώς ορίζεται, πώς εκφρασδήποτε και πού βρίσκεται αυτή η άγνοια στους Θεσσαλονικείς "τοπική αρχιτεκτονική κοινότητα"; Είναι μέλη της ο Σύλλογος Αρχιτεκτόνων, το Τμήμα Αρχιτεκτόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου και το παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος; Ή μήπως μας σεφβρίζεται σκορδαλιά δίχως σκόρδο;

Ας επιπράξει σε έναν παλιό, συνεισφοράς ενεργό, Σαλονικιό να παρατηρήσει τα εξής:

1 Στον νωπό μακρό τηλεοπτικό διαγωνισμό του ΣΚΑΙ, οι 400.000 Έλληνες πολίτες ψήφισαν τον Κ. Καραμανλή επικεφαλής όλων των Ελλήνων πολιτικών.

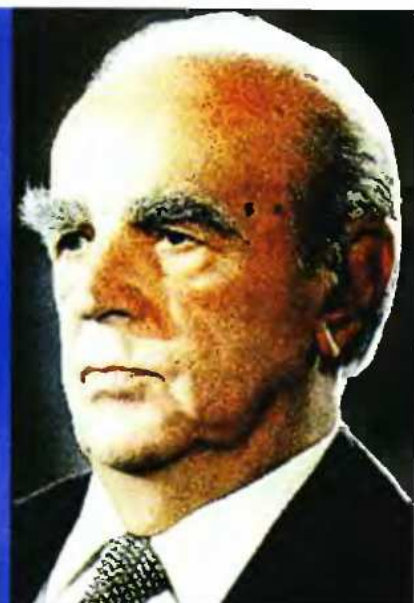
2 Η πλατεία Αριστοτέλους οφείλεται αποκλειστικά "στο σχέδιο που εκπόνησε για τη Θεσσαλονίκη η Διεθνής Επιτροπή Σχεδιασμού υπό την καθοδήγηση του Γάλλου αρχιτέκτονα Ερνέστ Εμπράρ (...). Ο νόμος 1394/1918 για την εφαρμογή του νέου σχεδίου, ψηφίσθηκε ομόφωνα από τη Βουλή", όπως βεβαίωνε παλαιότερα η ίδια κ. Γερολύμπου. Με εξαίρεση τον άξονα της πλατείας Αριστοτέλους, το σχέδιο Εμπράρ και ο σχετικός νόμος ποδοπατήθηκε με κυβερνήσεις των φιλελευθέρων. Κατό το μεγαλύτερο μέρος της το συγκρότημα της πλατείας Αριστοτέλους οικοδομήθηκε όταν κυβερνούσε ο Κ. Καραμανλής. Έως τότε ήταν ακάλυπτα οικοπέδα με θερινά σινεμά.

3 Η μνημειώδης, πράγματι, πλατεία Αριστοτέλους και ο άξονάς της σχηματίσθη από ιδιώτες χωρίς ακριβώς στην "πολυκατοικοποίηση" και στην αντιπαροχή.

Η αντιπαροχή καθιερώθηκε και οι πολυκατοικίες χτίσθησαν χάρις στον μεγάλο μεταρρυθμιστή Ελευθέριο Κ. Βενιζέλο που με ρηξικέλευθο νόμο θέσπισε την κατοικία ιδιοκτησία. Δεν φταίει, συνεισφέρει, το σύστημα, αλλά οι κακοί χρήστες του.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος ελευθέρωσε τη συμπρωτεύουσα και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τη σφράγισε ανεξίτηλα, με τα περισσότερα και σπουδαιότερα έργα, από όλους τους πρωθυπουργούς σε έναν αιώνα

Αυτοί έχουν ονοματεπώνυμο -και- αρχιτεκτόνων που υπέγραψαν τα σχέδια, ενέκριναν τις άδειες και επέβλεπαν τους εργαλάβους. Τώρα ακούμε πως όλα τα στραβά καρβέλια τα έκανε η νύφη!..

4 Όταν το 1956 ανέλαβε ο Κ. Καραμανλής, στη Θεσσαλονίκη ζούσαν από το 1923 σε παράγκες 90.000 περίπου πρόσφυγες της Μικρασιατικής Καταστροφής, είχαν συρρεύσει μεταξύ 1941-1943 χιλιάδες ανέσπιοι πρόσφυγες από την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη για να γλιτώσουν από τους Βουλγάρους, ενώ στις άθλιες συνθήκες όλων αυτών προσετέθησαν μεταξύ 1947-1949 μυριάδες αθλιότεροι "ανταρτοπλήκτοι" του τραμερού Εμφυλίου. Αστεγιά, επί πλέον, η εργατιά.

Χάρη στην "καταστροφική" πολιτική Καραμανλή όλοι αυτοί απέκτησαν δικό τους σπίτι. Οι τενεκεδο-μαχαλάδες των προσφύγων έγιναν οι ωραιότεροι και ακριβότεροι οικισμοί της Θεσσαλονίκης, όπως η Καλαμαριά, η Τούμπα, η Μαλακοπή, η Αρετσού, η Νέα Κρήνη, το Πανόραμα, η Θέρμη, η Άνω Πόλη κ.ά.

5 Φυσικά, πολλές πολύ κακές κατασκευές έγιναν αλλού και στην ανατολική πλευρά η αρχιτεκτονική κληρονομιά μας υπέστη πολύ σημαντικές απώλειες, όπως στη Λεωφόρο Βασιλίσσης Όλγας, στο Φάληρο, στην Αγία Τριάδα, στην οδό Ανθέων κ.ά. Αλλά τότε ούτε φωνή ούτε λαλιά. Δεν είχε ακόμη εφευρεθεί η "τοπική αρχιτεκτονική κοινότητα". **Τότε που ελάχιστοι μοχόμενοι Σαλονικιοί αγωνιζόμασταν έγκαιρο και σκληρά για να σωθεί η ομορφιά και η αρχοντιά, εισπράτταμε εγγράφως το τοπίο ότι "είμαστε αμετανόητοι μεγαλαύσιοι που θέλουμε να ζούμε μόνο μες" στους πύργους μας παρά να στεγαστεί η φτωχολογιά** - σε πολυκατοικίες με τοιμμένο και αντιπαροχή, εννοείται. Τώρα, κατόπιν εντορής, σκώθηκε η φακιά να φάει το λάδι.

6 Ακόμη και σήμερα ούτε φωνή ούτε λαλιά η "τοπική" για τα αντιπαρματικά που

στα καλά καθούμενα έζωσαν τώρα τον Λευκό Πύργο από τα ανατολικά. "Είναι αισθητική παρέμβαση" -η βεβήλωση- μας είναι! Τα καλά και συμφέροντα.

7 Ο Κ. Καραμανλής άφησε στη Θεσσαλονίκη έργα ασυγκρίτως περισσότερα και σπουδαιότερα από όσα της άφησαν όλοι μαζί οι λοιποί πρωθυπουργοί σε ένα αιώνα!

Ενδεικτικά έργα του: το λιμάνι, το αεροδρόμιο, ο σιδηροδρομικός σταθμός, η Πανεπιστημιούπολη, η Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή, η Αρχαιολογικό Μουσείο, το μουσείο του Μακεδονικού Αγώνα, το κολοσσιαίο θέατρο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, η Στρατιωτική Λέσχη, η Νέα Παρολία, το ξενοδοχείο "Μακεδονία Παλάς", το ανάκτορο του Κυβερνείου, ο κεντρικός αποχετευτικός αγωγός και ο βιολογικός καθαρισμός, η περιφερειακή τάφρος, το Καυταντζόγλειο Στάδιο, το Αλεξάνδρειο Αθλητικό Μέγαθρο, το Ποσειδώνιο Ναυταθλητικό Κέντρο, ο συνολικός 6.000 εργατών και τοιγνάων στον Φοινικά, ο προσφυγικός συναικισμός Λοφίσκος, το βιομηχανικό συγκρότημα ΕΣΣΟ-Πάπας, η Ελληνική Βιομηχανία Ζαχαρός, το Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος, η Κρατική Συμφωνική Ορχήστρα, το Φεστιβάλ Κινηματογράφου, το Φεστιβάλ Ελληνικού Τραγουδιού, ο Οργανισμός Υδρεύσεως και Αποχετεύσεως, ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών, το Κέντρο Αποκατάστασης Αγοραεπικής Κληρονομιάς, η ΕΤ3 κ.ά. Διέρρηξε τα Τέμπη ενώνοντας τη Θεσσαλονίκη και όλη τη Μακεδονία με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Ανοίξε τις κεντρικές οδούς Τσιμισκή, Εγνατία, Μοναστηρίου, Αγίου Δημητρίου, Αντιγονιδίων, Λαγκαδά, Κέντρο-Νέας Κρήνης, Αγγελάκη, Σφαγείων κ.ά.

Ανεστήλωσε, μετά τον σεισμό, σεβάσμια ιστορικά μνημεία όπως οι βυζαντινοί ναοί της Αγίας Σοφίας, της Αχειροποιήτου, των Δώδεκα Αποστόλων και του Αγίου Παντελεήμονος, ο ιστορικός ναός του

Αγίου Μηνά και ο μητροπολιτικός του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμιά, η ρωμαϊκή Ροτόντα, η οθωμανική αγορά Μπεζεστένι κ.ά. Ανοίξε τις ανασκαφές στην Αρχαία Αγορά και στο Δερβένι - αν δεν περιλάμβουμε στη γειτονιά τη Βεργίνα, την Πέλλα και το Διον. Ανέπλεσε το Διοικητήριο και διπλασίασε τη Διεθνή Εκθεση.

Στέγασε χιλιάδες εργάτες της Ξηροκρήνης και της Πύλης Αξίου. Κάλυψε ανοικτούς χειμάρρους-οχετούς στην καρδιά της πόλης, όπως στην οδό Ν. Γερμανού, στο Χίρς, στο παλιό Κυβερνείο κ.ά.

8 Ο Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος ελευθέρωσε τη Θεσσαλονίκη και κατεκύρωσε διεθνώς την αμετάκλητη ενσωμάτωσή της στην Ελλάδα. Ο Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής την σφράγισε ανεξίτηλα με το έργο του. Δικαίως, λοιπόν, η πόλη ευγνωμονούσα πμό τους δύο άνδρες στο πιο μνημειώδες κέντρο της. Στην κορυφή του άξονος, επί της Εγνατίας, εγειρείται ο ανδριάντας του Κρήτης με μίσπηλο προς την πλατεία Αριστοτέλους. Στο άλλο άκρο του άξονος, με μίσπηλο προς τη θάλασσα, βρίσκεται δικαιοματικά τη θέση του ο -μικρότερος, σημειωτέον- ανδριάντας του Μακεδόνος. Πλην των άλλων συμβολίζουν τον δεσμό αίματος που ακατάλυτος ενώνει Κρήτες και Μακεδόνες.

Η "τοπική αρχιτεκτονική κοινότητα" θα είχε ίσως λόγο να ενοχληθεί αν επί εικοσι χρόνια υπέπιε στην αντίληψή της η καρικατούρα που εξεπτελίζει τον Αριστοτέλη, σαν τάχα ανδριάντας του, καταμεσής στην επώνυμη πλατεία του - και όχι απλώς στον άξονά της. Τζάμπα ο κράτιστος φιλόσοφος διδάδεε και Αισθητική. Οι τζάμπα "εστέτ" τρελαιώνονται, ως φαίνεται, για κόμικς!

* Ο Νίκος Μέρτζος είναι πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών
1 "Η Καθημερινή", Σάββατο 23 Μαΐου 2009.
2 "Της αγαθής Βασιλευσσοια Θεσσαλονίκης", β' τόμος, σελ. 97-98, έκδοση 1997